

Stavby kostelní viz Konkurence při stavbách církevních. Stavby pomocné.

I. Pojem.

Stavby pomocné jsou štolý a šachty, jež držitel hor zakládá k výhodnějšímu provozování hor (§ 85 hor. z.). Vlastnictví k horám je vlastnictvím úplným a neporušitelným. Jediné omezení vlastnictví k horám záleží v tom, že ho dlužno užiti v obecném zájmu veřejném dle uznaných zásad národohospodářských, pročež je podrobena určitým zákonným předpisům a nalézá se pod vrchním dohledem státním. Vlastník hor musí otevřítí ložiska vyhrazených nerostů naskytující se v mezích propůjčky tak, by jich trvale mohl užiti. Odkryté nerosty budtež úplně sdělány a budiž při tom užito všech předpisů bezpečnostních, jichž třeba jest k ochraně osob a cizího majetku. Zákon horní, chtěje ulehčiti, ba v mnohých případech umožniti splnění těchto povinností, pojal řadu předpisů o zřizování staveb pomocných, jichž staré řády horní v této způsobě neznaly a jichž jen prakticky tu a tam bylo užíváno, aniž bylo lze praxi zákonem doložiti. Zásada, která byla základem starých řádů horních, jež pokládaly štolý dědičné za stavby pomocné, spočívala v tom, že stalo se poskytování pomoci stavbám horním již stávajícím, předmětem nového zdroje výtěžku a oprávněním, kdežto stávající stavby horní byly proti své vůli podrobena závazkům a dávkám. Zásada tato nebyla však právně odůvodněna a pokládala podnikatele hor za nedospělce (viz motivy k hor. z. str. 215 nn.). Z jiných hledisek vychází platný zákon horní. Stavby pomocné jsou nemovitým majetkem a jsou předmětem zápisu do knihy horní (§ 109 hor. z.).

II. Druhy.

Stavby pomocné lze rozdělití ve dvě veliké skupiny, a sice ve stavby pomocné, jež podniká držitel hor pro sebe sama ku snazšímu dolování, a stavby pomocné, jež se zřizují v cizím okršku. V prvném případě konají se jen jednoduchá šetření o přípustnosti stavby z ohledů veřejných; stavba taková stává se přirozeným a knihovním příslušenstvím pole důlního, jemuž slouží. Stavby pomocné v cizím okršku lze povolití jen na základě smluv, v nichž stanoví se dávka a protidávka; donucení k jednomu neb druhému je vyloučeno; podnik sám je však předmětem knihy veřejné, ježto na něm spočívají věcná práva a závazky. Tato ustanovení jsou obdobna předpisům o. o. z., uchylují se však úplně od předpisů o starých štolách dědičných, spočívají na předpokládání, že podnikatel hor musí ve vlastním zájmu naléztí prostředek, jenž by mu s nejmenší obětí přístupnými učinil jeho nerosty, hlouběji ležící.

Druhou skupinu lze opět rozdělití v tyto odrůdy:

1. Stavby pomocné, jež vede držitel hor z volného pole ku svým dolům; tyto stavby se povolí po předchozím slyšení zúčastněných úřadů a stran, po případě po rozhodnutí o případných námitkách proti přípustnosti koncesse. Povolena stavba pomocná zapíše se do knihy horní co příslušenství důlního pole ucházečova (§ 86 hor. z.). Žádosti za koncesi staveb pomocných k vlastním horám, mimo míry důlní, mohou býti podány a projednány jen u horního hejtmanství. K žádosti nutno připojití mapu vlastních hor, vzhledem k předmětům, jež potřebují pomoci, jakož i mapu polohy a směru zamýšlené stavby pomocné. Zřídí-li se stavba pomocná v poli zcela svobodném, v poli, jež není omezeno ani volným kutáním ani propůjkou hor, a neprochází-li stavba ve svém rozšíření

cizím polem, stačí slyšení politického úřadu okresního o překážkách vyskytujících se snad z ohledů veřejných a není-li v tomto směru závady, lze koncesi udělit ve smyslu prokázané potřeby (§ 59 prov. nař.).

2. Při stavbách pomocných, jež zřizuje držitel dolů v cizím poli, neb jež hnáti chce cizím polem, dlužno též slyseti držitele cizího pole; námitky podané proti zřízení stavby vyšetří odeslaný komisař na místě; horní hejtmanství rozhodne pak na základě sepsaného protokolu o přípustnosti stavby pomocné. Projevily-li strany nebo politický úřad okresní svůj souhlas jen za jistých podmínek a stalo-li se dohodnutí s uchazeči o koncesi, nutno tomuto tyto podmínky v listině koncesní vytknouti, by se jimi řídit mohl. Námitky držitelů pozemků vyřídí se v řízení vyvlastňovacím. V listině koncesní budiž též vytčeno, kterému vlastnictví k horám sluší připsati stavbu pomocnou, co nerozlučnou část, což staň se u úřadu knihy horní (§ 59 prov. předpisu).

3. Stavby pomocné, jež společně podniká více držitelů hor, pomoci potřebujících. V tomto případě přiloženo buď dohodnutí se držitelů hor, kteří se spojili ku společné stavbě, o způsobu a době provedení a o vzájemných právech a závazcích. Zároveň třeba předložiti provozovací plán s vysvětlením a s mapami dolovými a denními (§ 87 hor. z.). K žádostem řádně sepsaným a doloženým, jež dlužno podati u horního hejtmanství, nařídí se místní ohledání a pozvou se k němu — způsobem s. ř. předepsaným — všechny zúčastněné strany a úřady správní. Při ohledání dlužno objasniti všechny poměry, jež se týkají účelnosti nebo nutnosti zamýšlené stavby a zkoumají neb opraví se předložené mapy. O spisu, jež dlužno hornímu hejtmanství předložiti, rozhodne hejtmanství horní a nalezne, zda a za jakých podmínek lze koncesi pomocných štol udělit čili nic. Tento nález doručí se každému účastníku při jednání o koncesi a koncesi lze udělit teprve tehda, když se stal nález tento právoplatným (§ 60 prov. nař.).

III. Zřízením staveb pomocných vzniknou tyto poměry právní:

1. Pozdější propůjčka svobodného pole, v němž byla povolena stavba pomocná jinému podnikateli, nesmí býti na újmu stavbě pomocné (§ 89 hor. z.).

2. Nelze-li stavbu pro místní překážky prováděti, nýbrž nutno-li jí jinou stavbou pomocnou poskytovat, postačí provozování stavby pomocné o sobě, je-li náležitě zřízena a zachová-li se zároveň při stavbě hlavní předepsaná bezpečnost (§ 175 hor. z.).

3. Vyhražené nerosty, jež byly získány v cizím poli stavbou pomocnou, náležejí vlastníkovu pole a budtež mu vydány, nahradí-li náklady dobývací (§ 191 hor. z.). Tento předpis souhlasí úplně se zásadou »nulla servitus in faciundo«.

IV. Stavby pomocné při polích naftových.

Vlastník pole naftového je oprávněn k výhodnějšímu provozování svých hor ve stavbách horních sloužících k dobývání nafty (skalního oleje, petroleje, theru), skalního vosku, asfaltu a jiných nerostů pryskyřici obsahujících, jakož na cizích pozemcích stavby pomocné zakládati, pokud tím provozování hor jiných není rušeno neb ohroženo. Popírá-li osoba oprávněná k dobývání uvedených nerostů, v jejíž stavbách nebo pozemcích má býti stavba pomocná založena, že je povinna ku takovému snášení, rozhodne o tom horní hejtmanství. Oprávněný ku stavbě pomocné úplně nahraditi musí škodu, již způsobí stavbou na cizím pozemku neb poli naftovém (§ 7 zák.

ze dne 17. května 1884 č. 71 ř. z. platí pro Halič, Krakov, Bukovinu a §§ 10, 11, 12 zák. ze dne 17. prosince 1884 č. 35 z. z. pro Halič z r. 1886). Nerosty získané prováděním pomocné stavby na cizím pozemku nebo poli naftovém připadají vlastníku tohoto pozemku nebo pole naftového a budtež mu vydány (§ 13 cit. z. z.).

Stavby průmyslové.

Povšechná ustanovení jednotlivých řádů stavebních o zřizování budov vyžadují ohledně oněch budov, které sloužití mají účelům průmyslovým různých modifikací, jelikož stavby tyto vzhledem k jich zvláštnímu určení musí zvláštním způsobem býti prováděny. Zvláštnost tato záleží jednak v jistých ulehčeních, jež musí se při provádění stavby poskytovat, jednak ale v zřízení potřebných kautel k odvrácení jistých obzvláště při stavbách průmyslových hrozících nebezpečí. Z toho důvodu obsahují jednotlivé řády stavební předpisy o tak zv. stavbách průmyslových.

Stavbami průmyslovými rozumějí se všeliké stavby k účelům továrním, živnostenským neb obchodním, protivou k budovám obytným. Stavební řád pro Dolní Rakousy (§ 79) uvádí jako takové: továrny, dílny a skladiště. Kromě toho počítají se v některých rádech stavebních ku př. istrijském (§ 48), korutanském (§ 68), krajinském (§ 76) atd. ke stavbám průmyslovým též budovy sloužící ku provozování hor a hutí. Řády stavební dělí stavby průmyslové na takové, jež nestojí o sobě, nýbrž uvnitř uzavřených částí města neb místa, a na takové, které stojí o sobě, při čemž zůstaveno jest úřadu stavebnímu ustanoviti po slyšení rady zdravotní resp. lékaře ve veřejné službě postaveného, které budovy průmyslové mají býti zřízeny v poloze izolované (§ 9 st. ř. pro Čechy).

Předpisy o stavbách průmyslových lze tedy roztržiti na 3 kategorie a sice

1. na takové, které platí pro všechny stavby průmyslové;
2. které platí pouze pro izolované stavby a
3. pouze pro neizolované stavby. V následujícím uvádějí se hlavně předpisy podle řádu stavebního pro Čechy, jelikož jest to poslední kodifikace na poli stavebnictví, při čemž k tomu se poukazuje, že ostatní řády stavební obsahují ustanovení analogická.

Ad 1. Následujících předpisů dlužno šetřiti při všech stavbách průmyslových a jest i stavebník i stavbyvedoucí za úplné jich dodržení zodpovědným.

a) V každé budově průmyslové, která obsahuje více než jedno patro přízemní, zřízeny budte ohnivzdorné rovné schody ochranné, ve zděném schodišti s ohnivzdornou krytinou umístěné, kterými možno ze všech místností budovy přímo ven vystoupiti. V továrnách rozsáhlých zřízeno bud' více takových schodů a to v ten způsob, aby žádný bod v továrně nebyl od schodů ochranných vzdálen více než 40 m. Nejsou-li takové schody určeny pro více než 50 osob, mějtež šířku 1·25 m. Pro každých dalších 50 osob budiž šířka schodů zvětšena vždy o 0·50 m., anebo budiž zřízeno poměrně více schodů ochranných.

b) Místnosti průmyslové, v nichž vyvíjí se pára, kouř anebo prach, obtížné výpary a zlý zápach, zařízeny budte tak, aby sousedstvo nebylo jimi obtěžováno. Odvádění tekutin nečistých a smrdutých, dějž se tak, aby okolí tím netrpělo a půda jimi neprosákla. Potřebí tedy, aby takové nečisté a smrduté splašky před vpouštěním do stoky vyčistěny